

1862-06-29

AFSENDER

Elisabeth Jerichau Baumann

MODTAGER

Jens Adolf Jerichau

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Her skal der stå en forklaring!

Afsendersted:

London

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

H.C. Andersen

H. W. Bissen

Maria Bojesen

Fanny Dasent

Elizabeth Eastlake

Christian Frederik Falbe

Ludvig Fenger

Ernest Gambart

Adolphe Goupil

Carl Joachim Hambro

Lewis Heymann

Herman Rée

Mary Rée

Rudolph Striegler

Bertel Thorvaldsen

A.P. Westenholz

Arkivplacering:

Det Kongelige Bibliotek

DOKUMENTINDHOLD

Elisabeth Jerichau Baumann skriver hjem og fortæller om udstillingslivet under The International Exhibition, hvor hun udstiller syv malerier, men ingen af kunstnerne sælger noget. Hun har desuden været til middagsselskab hos baron C.J. Hambro og blev frastødt af den prangende overflod og ønsket sig hjem til vandgrød og torsk sammen med Jens Adolf og børnene. Hun håber at få solgt maleriet Britannia til Herman Rée, men må væbne sig med tålmodighed, mens kunsthandleren Gambart komplimenterer hende for forretningstalantet.

TRANSSKRIFTION

[Den 29. juni 1862]

Min elskede Adolf.

Nu er der gaaet 1½ Uge siden jeg er i London i denne uendelige By, og der vil sandsynlig endnu gaae 2 Uger men ikke mere inden jeg forlader den. Nu begynder Alt efterhaanden at føje sig, og først i de kommende to Uger vil jeg kunne vente af faae af mine Billeder afsat efter at have gjort Bekjendtskaberne og modtaget Besøgene. Paa Udstillingen bliver Ingenting kjøbt af Konstsagerne, det er en Kjendsgjerning (herimod mangler der ikke paa Forespørgsmaal). Jeg har imidlertid sørget so godt som muelig for mine Billeder¹.

H C Andersen², og Foundlings Children³ have faaet fortræffelige Pladser, det ene i den norske Afdeeling (hvilket jeg betegnede som praktisk Skandinavisme), det andet paa Grændsen mellem Danmark og Tydskland, ogsaa meget betegnende for mit Vedkommende. Jeg har tillige

[2] lovet Oppasseren ved den norske Afdeeling (de Danske have ingen og Hr Fænger⁴ er kun meget sjælden tilstede) — i Tilfælde af Salg, Procenter. Jeg har ogsaa ved Lady Eastlake⁵ sikkert mig at jeg kan udstille de af Billederne som jeg har paa International Exhibition, — naar jeg kan forandre lidt ved dem, hvilket vil passe mig godt for Foundling children, da jeg finder det ikke fuldendt nok i enkelte Dele, skulde jeg ikke sælge det. Dog har jeg megen Haab om, at dette ej vil slaae feil. — Times⁶ har slet ikke endnu skrevet noget om Udstillingen. Dassent⁷ har jeg endnu ikke seet, men Fruen⁸, som var yderst venlig mod mig hun forærede mig to Billetter til Handelsfesten som finder Sted i Krystalpaladset, tænk Dig á een Quinea Billettet. Men Du skulde

[3] have været med mig i stedet for Frue Bøjesen⁹ hvem jeg gav det ene Billet, Tænk Dig et Sangerchor af 4000 Deeltagere og forholdsviis tilsvarende Orchester, og alle disse Tusinder af Stemmer og Toner forenet

til eet eneste harmonisk mægtig vibrerende Udtryk af denne guddommelig deilige Musik. Eet Tonehav der udfyldte dette umaadelige Rum! Ja dette vilde have været noget for Dig! min egen elskede Adolf! — Det er mig ofte som om jeg drømte, nys endnu i det tarvelige stille hyggelige Hjem og nu omgiven af det Prægtigste og meest luxuriøse som kan tænkes. Gud skee lovet at jeg ikke er født omgiven af denne Luxus som har noget Foruroligende, men aldrig noget Fristende for mig, jeg troer forvist, det er meget sværere at bevare sig for det Onde i dette afskyelige Vellevenet. Kun saalænge man stræber efter at naae de nødvendige Midler for et til Forholdene tilsvarende

[4] Livsophold, hvortil især hører, at eens egne Evner faaer Lov at udvikles stadig, ligesom Børnenes, saa længe kun synes jeg, og i Forhold til disse Nødvendigheder, som jeg finder ensbetydende med Udtrykket "det daglige Brød" er [det] rigtig og tilladt at arbeide for det samme, og Vechselvirkningen vil da kunne spores velsignelsesrig.

Jeg troer ikke at Rigdom bringer Lykke den skaber Fornødenheder og tilligemed disse Afhængighed ved Rigdommen.

Igaar spiste jeg hos Hambro¹⁰. Falbes¹¹ kjørte mig ud derhen. Ja Adolf! derfra har jeg disse Betragtninger over dette unaturlige Riigmandsliv. Kl 8½ blev der spist til Middag hvortil man bliver indbudet. Grever - Baroner [osv.] inde i Stuen den deiligste Natur udenfor bag de tilrullede Gardiner. Alt hvad tænkeligt er af Lækkerbidskner indtil Kjæsomhed, - Meloner Jordbær Druer Figner Hindbær Ferskenes [osv.] og evig - Champagne, og som Baggrund Tanken om de Tusinde af Fattige og, - sultende Børn der savner det Nødvendigste! Jeg havde Hæderspladsen ved Bordet, men jeg vilde langt hellere have spist Vandgrød og Torsk med Dig og Børnene paa Landet. Og dog har denne Reise

[5] stor Betydning, ved at jeg har iagtaget mine egne Arbeider iblandt de andre har samlet Kræfterne, og seet det Bedste, seet hvorpaa det især skorter hos mig, og hvad jeg skal især lægge Vægt paa, og bringe i Samklang med mine Evner. Jeg har ogsaa foranlediget ved at see, faaet een og anden brilliant Idée, skjøndt i anden Retning end det Seete, som kan blive af stor Betydning for mig, for os, i Fremtiden.

Men jeg gjentager det, Livet i London er ved Siden af at være af stor - Interesse for mig, et stort Arbeide, et stadig Slid. Ja! Du skulde vide hvorledes hver en Dag hver en Time maae iagttages, og alletider som Du kalder det med Tungen ud af Halsen. Lady Eastlake siger: "Jeg værner om mig, og holder mig so rolig som muelig, for at kunne holde det ud i Længden, thi det er højst anstrængende". —

Reé¹² har jeg seet med Kone, begge rigtig nette Folk. Heymann¹³ besøgte

mig traf mig ikke, er allerede reist.

[6] Jeg tvivler neppe paa at Reé kjøber eet af mine Billeder, jeg skulde meget tage feil om det ikke blev Brittania¹⁴ dog skal Du ikke stole paa det, thi mueligen jeg dog tager Feil deri, i overmorgen seer han paa mine Billeder hos mig og i Exhibition med mig. — Gambart¹⁵ er meget forbindtlig, og gjør mig det Compliment at jeg ikke kun er en dygtig Konstner men ogsaa en dygtig Forretningsmand. I de sidste 10 Dage har han ikke solgt for en Shilling paa sin egen Udstilling, han siger om den store Udstilling "nobody sell's any picture, it is all for show, to get known through the world". Mine Photographier fra Goupil¹⁶ er mageløs deilige jeg har allerede givet adskillige bort for paa den meest fordelagtige Maade at erindre om mig. Hvorfor faaer jeg ikke Photographierne af Strømpestoppersken¹⁷ samt mit Visitkort fra Striegler¹⁸ om det kun havde været en 10 Stykker af den første so havde det været godt, men nu er det alt for seent

[7] Ifald Du ej endnu har sendt dem. —

[Det følgende overstreget] Dog maae jeg bede Dig naar det strax kunde besørges, om Du vilde søge den lille Skizze af Rulebritannia¹⁹ frem (paa Syltekammeret, Mad Birch har Nøglen) og sendte den mig med Pakkeposten, enten rullet paa en tyk Stock paa den smallere Side, eller med to tolinier stykke Smaa Bredder hæftet paa Blindrammen og et Stykke Postpapiir imellem Bredtet og Maleriet. Adr: General Consul Westenholtz²⁰. Er dette Dig for megen Uleilighed, so vil jeg bede Dig at sende det med Cadetskibet, Capt: Svendsen, men jeg ønsker endelig at have det før jeg reiser ellers er det bedst det bliver til jeg [kommer], da det er et gammelt Løfte til Frue Dassent, om hvilket hun paa en fiin Maade mindede mig. [Overstregning ophører]

Det er Søndag idag, den eneste Dag hvor jeg hviler, og det gjør jeg til gavns i fuld Ro,

[8] med Bevidstheden om, at Ingen kan komme at ingen venter mig, at jeg ingenting forsømmer at jeg har Lov i Ro at tænke paa Dig og det kjære Hjem. Kun den som kjender til Arbeide og Møje føler Hvilens fulde Nydelse og Velsignelse, ligesom den, der sulter især føler den naturlige og tilladte Nydelse ved at spise, og derfor skal ogsaa vores Børn lære at arbeide, hver i sin Retning, thi Arbeidet alene er Livets bedste Kryderi. Men tro bare ikke at jeg sulter. Det vilde være Synd at sige om een, der daglig paa engelsk spiser den kraftige Mad, og endog Jordbær og Kage kommer ofte paa Bordet. Men at spise og leve daglig med Frue Bojesen er sandelig ingen behagelig Tilgift. Hun oeconomiserer paa en so smagløs Maade og er so fordringsfuld og støjende ligeoverfor den stakkels Pige, at hun –

skjøndt jeg allerede to Gange maatte sige at jeg helst boede allene endog jeg skulde betale 3G: ugentlig alene — kun forblev boende (jeg blev paa hendes Vegne opsagt) fordi jeg lovede at hun vilde holde sig for sig selv. Mundtlig mere derom tal bare ikke herom til Andre, thi det vilde dog være Synd mod hende thi skjøndt det Hele er anlagt paa, at hun vilde nyde godt af min første Etage og selv har hun det bedste Soveværelse, jeg maae nøjes med et usselt Et, so har hun dog tient mig meget godt, og forstaaer jeg nok at holde paa min Ret og at forsvare mig.

Jeg modtog i dette Øjeblik Dit sidste kjære Brev og takker Dig for dets hjertelige Indhold. Jeg bliver endnu til idag (Mandag 14 Dage) da der ere mange Besøg meldte til de kommende Uger, dog tvivler jeg, Ree undtagen paa, at det bliver Kjøbere. Dog er det Rigtig at jeg kom hertil, fordi jeg saaledes har arrangeret Alt med Henhold til næste Aar, og opfrisket og knyttet nye Forbindelser. Jeg vinder dog tilsidst Sejr, men Taalmod skal der til. Tænk Dig hvor usselt de Danske have baaren sig ad, at udstille Dine Arbeider uden at der staaer en Sedel paa dem af hvem de ere udførte, dog staaer dette ved Thorvaldsens²¹ og Bissens²² Arbeider. Ree beklagede at Din Gruppe²³ ej var udstillt, dog troer han bestemmt, at den bliver Dig bestillt af Svigerfaderen²⁴ som bygger et Huus, hvor den nok skal faae en Plads. Men jeg frygter den kommer nu for seent for at udstilles.

Du faaer endnu 2 Breve, og skriv Du ogsaa kjære Ven fordi Du nok kan forstaae, at jeg længes at høre fra Dig og Børnene. Din Elisa.

Jeg forbliver at boe 2 Upper Southwich Street Cambridge Terr og komme upperlig ud af det med Værten og Pigen. Dog nu lev vel

¹ Jerichau Baumann udstillede syv billeder på The International Exhibition, dog er kun opført seks i udstillingskataloget, da billedet 'H.C. Andersen læser eventyret om englen for et sygt barn' ikke var medtaget i oversigten.

² Maleriet H.C. Andersen læser eventyret om englen for et sygt barn, 1862 (H.C. Andersens Hus, Odense).

³ Foundlings Children er identisk med det i udstillingskataloget nævnte maleri Poor Children.

⁴ Ludvig Fenger

⁵ Elizabeth Eastlake

⁶ Først 28. august 1862 omtalte The Times kunstnerens malerier på the International Exhibition. Kunstanmelderen brød sig ikke om Havfruens farveholdning, ej heller Frieri på Amager, men var begejstret for Strømpestoppersken og Fattige børn (tidligere omtalt som Poor Children).

⁷ George Dasent

⁸ Fanny Dasent

⁹ Maria Bojesen

¹⁰ Carl Joachim Hambro

¹¹ Christian Frederik Falbe

¹² Herman Réé

¹³ Lewis Heymann

¹⁴ I 1860 medbragte kunstneren et maleri med titlen Britannia, som dog ikke blev solgt. Der er sandsynligvis tale om det billede, der i dag findes på KUNSTEN, Museum of Modern Art, med den noget senere datering af 1873.

¹⁵ Ernest Gambart

¹⁶ Firmaet Goupil stiftet af Adolphe Goupil

¹⁷ Jerichau Baumann udstillede, som omtalt, Strømpestoppersken på verdensudstillingen og havde forinden fået fotograferet maleriet.

¹⁸ Rudolph Striegler

¹⁹ Skitsen til Britannia, hvis opholdssted er ukendt i dag, blev skænket til familien Dasent.

²⁰ A.P. Westenholz

²¹ Bertel Thorvaldsen

²² H.W. Bissen

²³ Det er uklart, hvilken gruppe, der er tale om. Ifølge udstillingskataloget for verdensudstillingen i 1862 viste Jerichau skulpturgrupperne Badende piger, Pige, der fodre duer og Herkules og Hebe.

²⁴ Lewis (også Louis) Heymann var Herman Reés svigerfar.

helt Ophæffelsen ved den første
afdeling De danske have
ingen af de Fagene er kun
meget ydelsen blandede; - i Tiffen
Trometer. Ly har givet
ved Lady Lindlake skrevet mig
at jeg kan indstille de af Billederne
som jeg har paa International
Exhibition, naar jeg kan forudsætte
lært ved Dem, hvilket vil hjælpe
mig godt for Fremstillingen, da
jeg finder det ikke pudent nok
i enkelte Dele; skulde jeg ikke
solgte det. Og har jeg nogen
shab om, at dette ej er Kædet
feil. - Times har det ikke end
skrevet noget om Udstillingen
Papert har jeg endnu ikke haft
uden Foen, som var gjort anden
ind mig har foravet mig to Billeder
til Handelskisten som findes i
i Kjøstalskabinet, tak Dig i en
Kædet Billedet, Men De skulde
have været med mig i stedet for Fine
Bjergene? Tak Dig et Sanger
af 4000 Deltagere og forholderis
blomstrende Forberet, og alle de
Trometer af Børn og Toner
forenet det et eneste harmonisk
mægtigt melodisk blæsende Orkester
af de yndelige vilde Musik.
Det forekommer mig dog ikke det
umættelige Rum. De vilde vilde
have været noget for Dig! min
egen elskede Adolf! - Det er
mig ofte som om jeg Drømte, og
endnu i det hvide ette lygter
Hjem og en angiven af et stort
Præstegælder og meget Læsearbejde
som har tænkes. Gud skælv
at jeg ikke er lidt angiven af
dine Brev som har noget formål
men aldrig noget Formål for mig,
jeg tror først, det er meget værd
at bevise sig for det Børn; dette
afslørlige Vellemtet kan end
men strøber efter at være de bedste
Midler for de til Forholdene blev

[illegible]

med Brevstikler om, at jeg kan lide
at ingen ventur mig, at jeg begynder for-
sømmes at jeg har lov. Og at tænke
paa sig og det lyse stem. Men den
som holder sig arbeide, og ikke følger
Hindens Fald, Nidelse og Veltvirkelse,
ligesom den, der sætter naar følger
den naturlige og faldende Nidelse
ud at spise, og derfor skal gaa
over Bord, bare at arbejde, kører
sin Retning, thi arbeidet alene
er Livets bidde Kugler. Men to
bør ikke et jeg ender. Det vilde være
gled at sige om en, der daglig paa en
spiser den sidste Mængde, og ender, fordi
og Høje kommer ofte paa Bordet. Men
at spise og leve daglig med tre Ophæng
der endelig ingen behagelig tilføjelse. Men
konsumtionen paa en 20. Smag for Mænd og
20 fordringsfuld og støjende Gæstgæfter
den afstødte. Og at han skjønt jeg alene
to lange måtte sige, at jeg helt havde skænket
ind i det sidste. Men jeg er egentlig den
som holder paa, og jeg blev ved hendes
sige (næppe) fordi jeg havde, at han vilde
skulle sig en sig selv. Mændene som dogen til
bare ikke kører til Mødet, thi det er den, der overgives med sig.

stor Betjening, ved at jeg har iagttaget
nære egne Arbejder iblandt de andre
har malet Løfferne, og end det
bedste, end hvooper det var skolede
en mig, og end jeg skal naar lægge
Vind paa og bringe i Tænkning med
mine Ender. Jeg har ogsaa for-
taget ved at see paa et een og
anden Brilant Sten, skjønt i
anden Retning end det Seale,
som kan blive af store Betjening
for mig, for os, i Fremtiden.
Men jeg glemmer det. Løst i
Anden er end Tiden af at være af
stor Interesse for mig, et stort
Arbejde i et Sted. Men de
skulle vide hvorledes har en dag
hvor en Time mere iagttages, og
skædes som den holder det med
Tungen ad af Halsen. Lidt. Endte
sig: Jeg overner om mig, og holder
mig 20 rolig som usually, for at kunne
bede. Dittend i Længden, thi det er
højt ansvarende. —
På har jeg end med Høje, høje
nåder, nettes Høje, Høje, høje
mig trof mig ellers, og skædes vist.

88 Jeg holder rigtig paa et Rie Gøther
et af mine Skilleder, jeg havde meget
høj feil om det ikke blev Profrain
Dag skal Du ikke stole paa det, thi
hueligen jeg Dag tager Feil den,
i overmorgen skal hun paa mine
Skilleder hun mig og i det biter
ind mig. — Tumbert, er meget
forbavst, og gifter mig det Compliment
at jeg ikke kan se en dygtig Skovbræder
men ogsaa en dygtig Forretningssmand
thi de i alle 10 Dage der hun
ikke erst for en Skilling paa
sin egen Udskilling, naar jeg er i
store Udskilling, "arkads sell's ang paa"
det is at for show, to get known
through the world's Mine Motoren
skil for Dampil er meget vellykket
jeg har allerede givet adskillige Brev
for paa du mist fordelagtige alle
et endre om mig. Plunder paa
jeg ikke Photographierne af hvo
Hopperchen samt mit Brevthot for
Pongler, om det hun havde været
en 10 Gøther af den første, er hende
det været godt, naar hun er det alt for endt

ipd Du er endnu her vent den.
Dag haaber jeg hende Dig naar det
etne kunde besøges, om Du
ville søge den like Snige af
Pralebratier frem paa Gøther
hæmret Mad Brille har Nøjlen
og sendte den mig med Takte
posten, endnu villet paa en
Stok paa den smukkeste Tid
eller mid to minierstegte Tmaa
Bredder kaffet paa Bliadrainen
et Aylthe Photographi mellem
Bredet og Maleriet Stor. General
Conrad Westenholtz. Er det en
for mig en Uvished, is at jeg
hede Dig et endre det med
Adelskabet Capt. Jenson, men
jeg ønsker endelig at have det
for jeg villet, det det er et Gøther
Gøther til Tma Daplat, hun skillet
huden paa en kin Maade magede mig
det er endre mig, den eneste Maade
for den, og det for 13 delgerne i fuld Bro,

for de gode Hænderinger, der kom end
Photographierne &c. &c. Det var ogsaa
at vide at nogen af de Danske ogsaa var
den største Uleilighed for min Hustru
London (for alle gjorde mig til Hustru)
men hendes Læsel eller Læsestund havde
gjort mig (Begyndelse) (som Englands) eller
end bevarer mine Breve. I Hænderinger
skortes der virkelig paa Tiden, end o'nd
Det. De kommerende Dage vil sandsynligvis
saa gunstige for mig med Hensyn til mine
Hænderinger, de jeg for at i de sidste 3
Dage (Begyndelse) (som Englands) eller
end bevarer mine Breve. I Hænderinger
skortes der virkelig paa Tiden, end o'nd
Det.

Endelig efter en lang Hændering har
jeg nuet derhen at Palestrina
saa godartet i Bogen om den Gælle.
Ligeledes i Cambridge har
skrevet mig (Begyndelse) (som Englands) eller
end bevarer mine Breve. I Hænderinger
skortes der virkelig paa Tiden, end o'nd
Det.

Min hvide Adelfaldet Det er min bedste Døds
Døds et skridt til Himmelen, der har jeg ogsaa den
Døds de jeg ikke den glæde sig end ingen god
Hændering. De har jo selv oplevet Hændering
Hændering med Hændering, sandsynligvis er
jeg sandsynligvis i Bogen om den Gælle
Ligeledes i Cambridge har
skrevet mig (Begyndelse) (som Englands) eller
end bevarer mine Breve. I Hænderinger
skortes der virkelig paa Tiden, end o'nd
Det.

